

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ephemeris Ecclesiastica Concionatorvm Hoc Est Considerationes Methodicæ Sev Veritates Practicæ

Ex Vita Domini Jesu, Sanctorumque Gestis In Singulos anni dies mira
facilitate & solertia distributæ ... ; Cum indicibus necessariis

Pars Avtvmnalis - A Dominica Decimaquinta post Pentecosten, ad
Adventum

Haineuve, Julien

Coloniæ Agrippinæ, 1665

Feria 6. De malo divited, & bono paupere Lazaro. Quam detestantur
omnes sortem divitis Epulonis, eam pene omnes consecantur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-44846

FERIA SEXTA

DE MALO DIVITE, ET DE BONO
PAUPERE LAZARO.

Fili, recordare quia recepisti bona in vita tua, & Lazarus similiter malus nunc autem hic consolatur, tu vero cruciaris. Luc. 16.

VERITAS PRACTICA

Quam detestantur omnes sortem Divitis Epulonis, eam pene omnes consecrantur.

RATIO EST, Quia Divitis Epulonis hac est fors, quod cum receperit bona in vita sua, nunc cruciatur.

Sed hanc sortem hi pene omnes qui detestantur, eandem consecrantur.

Ergo est carissima Veritas, & pre ceteris qua hic expendi possent, potissimum attendenda, ut sibi quisque prospiciat.

I PUNCTUM.

CUM per Parabolam de Villico iniquitatis, exhortatus esset Dominus Auditores suos ad procurandum diligenter salutis negotium, ut abunde a nobis in 3. parte, Dominica octava declaratum est: exhortationem suam confirmare voluit exemplo memorabili divitis Epulonis & mendici Lazari, quorum sicut vita multum dissimilis, ita exitus longe dispar fuit. Erat quippe homo ille dives qui induebatur purpura & bysso & epulabatur quotidie splendide. Et erat mendicus quidam nomine Lazarus qui jacebat ad januam eius, ulceribus plenus, cupiens saturari de micis que cadebant de mensa divitis, & nemo illi dabat: sed & canes veniebant & lugebant ulcera eius. Factum est autem ut moreretur mendicus & portaretur ab Angelis in sinum Abrahe. Mortuus est autem & dives, & sepultus est in inferno.

Nonne hæc sunt valde diversa? si nobis optio concederetur alterutrius eorum eligendæ sortis, quis non mallet statum præsentem Lazari? Quis non detestetur horrendam alterius sortem? Et tamen ô dictum mirum, & inauditum! illam ipsam Divitis Epuloni quam detestantur omnes sortem, pene omnes consecrantur!

Hæc de multis seligenda est Veritas quæ accuratius expendatur, quia cæteras omnes continet, & propositæ à Domino scopum historię spectat, attingitque directus. Sic autem esse demonstratur, quia divitis Epulonis hæc est consideranda fors, quod cum vivens receperit bona sua, post mortuus cruciatur in inferno. Sic enim illi responsum fuit prout habet historię narrationis series, cum scilicet in tormentis elevans oculos suos vidit Abraham à longe, & Lazarum in sinu eius, & ipse clamans dixit: Pater Abraham miserere mei, & mitte Lazarum ut intingat extremum d'giti sui, in aquam, ut refrigere linguam meam, quia crucior in hac flamma. Et dixit illi Abraham: sibi recordare quia RECEPISTI BONA IN VITA TV A, & Lazarus similiter malus, nunc autem hic consolatur, tu vero cruciaris. Quasi diceret, jam mutata sunt reium vestrum sortes. Tu cum viveres nihil pati voluisti, jam mortuus nihil nisi patieris. Tu bona tantum & nulla vitæ mala percepisti, jam mala tantum & nulla bona senties. Unum ex alio consequenter emanat. Sicut Lazari viventis mala patiente tolerata sempiternam illi conciliantur requiem, sic hausta laqueus vitæ bona numquam desituros accesserunt cruciatus. Quæ quisquis vivens seminaverit, hæc metet mortuus. Genialis vitæ mellis, est inferorum cruciatus. Quantum glorificavit se & in deliciis fuit, tantum datur illi tormentum & luctum. Ratum fixumque est. Hæc eorum omnium fors esse dicitur qui frui volunt utendis: Venite, inquit, & fruamur bona quæ sunt, utique relinquamus signa lætitiæ, quoniam hæc est pars nostra, & hæc est fors inchoata fors scilicet quando sic vivunt & tunc completa fors, quando post mortem Justos contra se stantes viderunt & videntes turbabuntur timore horribili, & mirabuntur in subitaneâ insperata salutis dicentes intra se, poenitentiam agentes, & præ angustia spiritus gementes: Hi sunt quos habuimus aliquando in divitum, & in similitudinem im-

Apu. 11.

Sap. 11.

Ibid. 1.

pro,

Propositi, Nos insensati vitam illorum aſtimabamus
inſaniam & finem illorum sine honore; Ecce quo-
modo computati sunt inter filios Dei. & inter San-
ctos fors illorum est. Ergo erravimus à via Verita-
tis, & iustitia lumen non luxit nobis. Quid nobis
proſuit ſuperbia? aut divitiarum jaſtantia quid
conſulit nobis? Tranſierunt omnia illa tamquam
umbra. Et quæ plura dicunt in inferno hi qui
peccaverunt, ut refert Sapiens.

Ex quibus illud præſertim intelligas quod
hic uſurparur nomen fortis, utramque vitam
comprehendere, cum præſentem, tum futuram,
quo inſenſu dicitur hanc eſſe divitiu Epulonū
ſortē, quod cum n receperit bona in vita ſua, poſt
erucietur, ne unum ab alio ſeſungatur, nec enim
ſolus ſeorſim erucietur, neque ſola bona recepta
ſeparatim conſiderata faciunt eius ſortem, ſed
utraq; ſimul connexa, quandoquidem, ut di-
ctum eſt, unum pendet ab alio velut meſſis à ſe-
mente, velut effectus à ſua cauſa.

Quæ autem bona dives ille receperit, refe-
runtur ad triplex illud toties inculcatum bono-
rum genus, quæ nomine concupiſcentiæ me-
morantur in ſcripturis, *Concupiſcentia ſcilicet
ſarum, concupiſcentia oculorum & ſuperbia vitæ,*
concupiſcentia carnis in eo patet quod epularetur
quotidie ſplendide, Concupiſcentia oculorum,
ſive bonorum temporalium, quod eſſet dives.
Superbia denique vitæ, quod indueretur purpura
& byſſo. Contra verò Lazarus quàm his bonis
oppoſita ſuſtineret mala, non minus liquet nam
contra divitiarum cupiditatem, mendicus erat;
contra delicias, erat ulceribus plenus; contra vi-
tæ ſuperbiam, ita erat cunctis deſpectus, ut vel
decidentes è menſa divitis micæ petenti nullus
daret, ſoliſque canibus non eſſet odioſus. Ecce
quo cælum emitur pretio! Ecce quibus infer-
nus vænit expenſis: Ecce diverſam quæ faciunt
bonorum aut malorum ſortem: Ecce ubi teip-
ſum contempleris, ubi à præſenti de futuro
dijudices.

II. PUNCTUM

SED declarata divitiu ſortem hi pene omnes
qui deteſtantur, eandem conſecrantur.

Qua ſcilicet parte miſer hic in inferno ſepul-
tus eſt, omnes hanc eius ſortem deteſtantur; ſed
qua parte dives eſt, & ſuperbè indutus & ſplen-
dide ſaginat, ſic pene omnes conſecrantur, ut
in aliam ex conſequenti non advertentes inci-
dant & ſimili morte pereant quorum eſt vita ſi-
milis.

Hayneſuo pars QUARTA.

Attende Lector, ac ſi quem fortè habes de his
admonendum, fac ut diligenter attendat Audi-
tor. Duo enim proponuntur tam ſtupenda ſi-
mul & momentosa ut ea ipſa ſint de quibus
ſcriptura dicit quod qui ea audierint, ſinniant
amba aures ſuas.

1. Reg. 30

Primum eſt, quòd penè omnes ſic malè vi-
vant, ſicut hic malus dives, aut etiam pejus.
Secundum verò quod ſic etiam omnes ſicut ille
mala & peſſima morte moriantur.

Atque illa duo ſunt inter ſe ſimul ita con-
nexa & colligata, ut ſimul eodem oratio-
nis contextu declarantur & comprobentur.
Sicut enim omnes qui in peccato moriuntur, ſi-
militer pereunt & damnantur: ſic plane qui in
peccato vivunt nec reſipiſcunt, ſimiliter in pec-
cato moriuntur & peribunt; Quamobrem ad
hanc ſimilem mortem declarandam ſatis eſt de-
clarare ſimilem eſſe vitam. Sic autem tripliciter
declaratur, pro triplici hominum genere qui di-
verſo vivunt modo. Primo potentiores ſæcu-
li, nonne ita ſunt divites, ſicut iſte famoſus dives?
Nonne ita ſplendide veſtiuntur & comedunt?
Nonne ita ſæpius inanes remittunt pauperes?
Eſto non ſit Lazarus ulceribus plenus quem re-
mittunt, eſto non ſit purpura qua induuntur,
nec ſit idem genus cibi quo epulantur, nihil re-
fert ad vitæ ſimilitudinem quæ non exigit pari-
tatem in iſtis minutiſſimis circumſtantis, dum
ſint alia paria. Pauper eſt quem remittunt, ſplen-
didiora ſunt veſtimenta quibus induuntur, ni-
miæ ſunt epulæ quibus quotidie convivantur:
ſatis eſt ut dicantur ſimili vitæ vivere qua ma-
lus dives. Non enim idcirco præciſè malè vixit,
& malè mortuus eſt quia pauper quem con-
tempſit erat Lazarus; vel indumentum quo
induebatur, erat purpura; vel cibus quo veſce-
batur erat altitè certi generis, Non enim illa
præciſè faciunt malam vitam & malam mor-
tem: ſed aliud quoddam eſt in iſtis latens,
quod idem quia reperitur in illis Potentioribus
ſæculi de quibus loquimur, planè ſimilem malo
divitiu vitam agere dicendi ſunt. Quid ſit autem
illud, ex de cædis facile colligetur.

Secundò, licet alij non ita effuſè vivant ac
ſplendide, quia tamen vivunt effuſius & ſplen-
didius, quàm ferat eorum ſtatus; ſatis eſt ut di-
cantur ſimilem cum malo divite vitam agere:
quia ſimiliter mala eſt iſtorum vita ſplendida,
ſuo in vitæ ſtatu ac genere, ſicut mala & perva-
ſa eſt aliorum in ſuo. Nam perverſitas vitæ
ſplendide in omnibus vivendi ſtatibus ex eo

Li potiffimum

potissimum capitur, quod vita sit splendidior statu, seu quod vitæ splendor statum superet. Non enim simpliciter & præcisè ut dicebatur de potentioribus, splendor vitæ arguitur, sed splendor depravatus splendor nimius, splendor mala quadam effectus circumstantia, quæ varia quidem esse potest, sed quæcumque tandem illa sit, malam illam facit splendidam vitam, à qua vita si abesset mala circumstantia, non esset male splendida nec mala vita. Possent scilicet si nihil aliud obesset, qui sunt statu superiores, eundem vitæ splendorem tenere quem tenent inferiores, nec peccarent illi, ratione sui status, sicut isti; quia talis vitæ splendor non repugnans statui, non est malus & perverius, si ut dixi nulla sit aliunde perversitas. Cum verò repugnat statui, satis est ut sit malus vitæ splendor, licet aliunde non perverteretur quam ex huius status repugnantia. *Noli te in sublime tolli.* Id est, supra vos ne vos efferatis. Quapropter qui se ita supra se efferunt, licet non ita sublimiter sicut malus dives, non minus tamen malè vivunt; quia non idcirco malè vixit malus dives quod sublimiter tantum viveret, sed quod sublimius & splendidus quam par esset, sive ratione sui status, sive alia quæcumque ralem eius perverteret vitæ splendorem pravitas.

Luc. 12.

Tertio denique, sunt infimi qui neque sunt divites nec splendide vestiuntur aut epulantur, & tamen in simili vivunt vitæ genere quo vixit malus dives; quæ videlicet velent esse divites, velent ita posse splendidam vitam agere, divitiis invident, divitiis acquirendis idcirco inhiant, beatos putant divites, se autem miseros, ac miseram suam vitam deestantur. Tunc affectu & voluntate sunt iidem prorsus qui alij nam alij qui sunt divites & splendidi, ut jam semel ac iterum diximus, non sunt mali nec propterea condemnantur quod sint divites vel splendide vitæ, sed quod sint mali divites & malè splendentes vitæ. Sunt autem mali divites & malè splendentes vitæ, non ex ipsis divitiis vel ex ipso vitæ splendore, sed ex malo divitiarum & splendoris affectu vel usu: qui affectus & usus cum tam malus esse possit quando non habentur divitiæ quàm dum habentur, idcirco quisquis etiam pauper & infimæ sortis divitiis inordinatè appetit, & sic affectus est ut his inordinatè uteretur, non minus malus est quam malus dives, nec minus similem in illa malitia circa divitiis agit vitam, quam qui re ipsa divitiis habendo mali sunt; quandoquidem non sunt mali quia divitiis ha-

bent, sed quia malè seu malo affectu & usu illa^s habent, ut jam supra dictum est ex sancto Gregorio, qui affert exemplum mali divitis & Abrahami qui erat ditior illo malo divite, sed quia non erat malus dives, divitiis suis se saluum fecit Abrahamus cum gratia, suis autem divitiis se dives malus perdidit. Vide quæ supra habentur in hac parte multum his opportuna de divitiis & paupertate, tota hebdomada 17. Expendi vero debet accuratius quod expressè habet in re nostram S. Apostolus: *qui volunt divites fieri, non dicit qui abutuntur divitiis, nec qui divitiis malè possident, nec qui sunt mali divites, sed unum hoc tantum, qui volunt Divites fieri.* tunc pergens, *incidunt, inquit, in tentationem & in laqueum Diaboli, & desideria multa inutilia & nociva quæ mergunt homines in interitum & perditionem.* Id est, volendo esse divites, non minus malè vivunt, nec minus malè pereunt quàm ipsi mali divites: quia voluntate perversa divitiarum, tam perversi sunt quam si ipsas haberent divitiis. Et manifestaro rationem affert, *Radix enim omnium malorum est cupiditas, quam quidam appetentes erraverunt à fide, & infortuerunt se doloribus multis.* Id est, ipsa est rerum mala cupiditas quæ malos facit, non res ipsæ si bene conspiciantur vel bene possideantur.

Quia verò penè omnes sic volunt divites fieri & sic incidunt in illa pericula quæ denuntiat Apostolus, planè sit evidens quod erat demonstrandum, nempe quod omnes vivunt & perant sicut iste malus dives. Cur enim perijt? & quid est quod malè vixit, ut in inferno sepeliretur? Quid aliud refertur quam quod dives esset, quod indueretur & vesceretur splendidius, nec pauperis misereretur? At quam multos esse qui sic vivunt, quis non videt? Aut etiam si non ita vivant, ita tamen velent vivere, quod satis esse diximus ad similem vitam: Nam cur iste perierit & non illi? Quid dicenti de isto divite, quod dives de illis non possit dicere? Imò quàm multa possent dives illis objicere quæ non possent in ipsum retorquere? Nam neque ebrius, neque perjurus, nec avarus, nec impudicus, nec detractor, nec ullo singulari notatur vitio quo penè omnes inveniuntur. Et tamen si vitiosus esset, non erat tamen Christianus, non abundabat illa gratia qua tu frueris, ut vitium fugias. Non his erat imbutus præceptis, quibus te instructum gloriæ ad vitam rectus instituentum. Nesciebat Christum sicut tu didicisti, non audierat illum natum esse in præsepio, & in

Cruce

L. 10. Mor. c. 17. I. Tim. 6.

Cruce mortuum, ut contemnendas doceret divitias; nec de alio malo divite qui sepultus esset in Inferno quidquam audierat sicut audivisti. Et tamen ille perijt! tu verò non modo illi similis, sed longè deterior, non eodem jactaberis casu, non eadem involveris ruina, non eundem in te effectum causa producet? Quid est quod ille pereat à concupiscentia sua mala, tu verò minime pereas in quo magis mala est concupiscentia? Videri debet: quæ in 2. p. Dom. Septuagesimæ ad verba Domini, pauci electi, habetur Veritas:

Quæ causa est cur pauci salvi sint, hæc in te causa est, cur ex illis fortè nō sis.

Quod si putes te bona quædam habere opera quæ non habebat iste dives, ac proinde non esset tibi timendum licet in vitis & concupiscentiis similem cum illo vitam ageres: Vide quid dicas, vide ne nimium de te præsumas, aut de alijs liberius iudices. Unde habes istum divitem non aliquid etiam boni egisse? Certè noverat Abrahamum quem proprio compellat nomine, simulque patrem vocat, & tamquam loci præfectum in quo spectatur, illum agnoscit & omni cultu prosequitur; Quæ omnia planè indicant, miserum illum divitem fuisse Judæum, illum vel legisse sacros Codices, vel ex his audivisse quæ ad legem & mores spectabant illorum temporum, ac consequenter templum adivisse, Deū orasse, sacrificiis & orationibus interfuisse, dies festos observasse, & talia legis præcepta quorū erant Judæi observantissimi non omisisse. Nemo enim tam impius qui non boni aliquid aliquoties operetur, sicut & nemo tam pius qui non interdum peccet. Atque idcirco responsum fuit diviti, quod recepisset bona in vita sua, id est compensationem & mercedem bonorum operum quæ fecerat nullum est enim bonum opus quod non aliquo remuneretur præmio, sive in præsentia hac vita, sive in altera: sicut nec ullum omnino peccatum, quod non aliqua expietur poena, unde & dictum de Lazaro quod receperit mala, Id est, culpam quas committere potuit poenam, Et inde ratio redditur cur dives in inferno sit sepultus & Lazarus in sinum Abrahami sit receptus, non quod dives nihil boni, vel Lazarus nihil mali fecerint, sed quod dives bona sive mercedem bonorum suorum operum in vita receperit, nempe divitias & alia vitæ commoda; Lazarus autem similiter mala, id est, poenas suis debitas culpis, id est, mendicitatem, esuriam, ulcera, contemptum & alia quæ passus est; quasi

aperte diceretur quod Scriptura passim & sancti Patres uno consensu docent, quod qui non admodum probi sunt & tamen in hac vita multis temporalibus edundant bonis, ac paucis vexantur malis, præjudicium esse futuræ damnationis, nec illis superesse quam æternas inferorum poenas. Receperunt bona in vita sua pro suis bonis operibus; nihil expectent in cælo Non receperunt autem mala pro suis malis operibus, nec ullam sibi voluerunt infligere poenitentiam, timeant omnino timeant quæ parata sunt illis suis malis operibus sempiterna supplicia.

Jam ergo ut qui gloriaris te multa bona præstare opera, nonne recepisti bona in vita tua? nonne recepisti bona temporalia, sanitatē, divitias, & honores; aut certe nonne velles hæc recipere, nonne his velles abundare? Nolles quidem hæc recipere quasi in mercedem, quasi in vicem & locum æternæ beatitudinis; sed tamen illa libenter recipis, & gaudes his acceptis, & doles nisi accipias; & quantumcumque pecces, si te aliquibus castiget Deus poenis, id vehementer doles, & nihil vehementius oras quam ut te illis liberet, quam ut te sanum semper, numquam ægrotum, tibi prosperos semper, numquam adversos permittat dies. Recepisti, recepisti bona in vita tua, non omnia quidem quæ velles, nam multò plura velles quæ non recepisti, sed tantò in perniciem tuam damnosius; sic enim evidenter significas te his ita delectari & affici quasi sint summum bonum tuum, quasi non sis contentus sine illis, quasi essent illa tibi debita, quasi denique velles aliquid amplius quo esses similior illi Diviti quo esses ditior & splendidior in vestibus, epulis, domestica suppellectile, cæterisque vitæ præsentis commodis, quod est omnino velle recipere bona in vita sua; Quod tam commune est omnibus etiam Christianis, nisi diligentee advertant & sibi temperandis studeant, quam familiare est & commune omnibus amare divitias, honores & vitæ commoda: nolle verò egestatē, adversos casus, abjectiorem statum, & quidquid corpus humanum lædit aut popularem gloriā,

III. PUNCTUM.

HINC ergo est quod habet Veritas: Quam detestantur omnes sortem divitiarum Epulonis, eam pene omnes consecantur, sive qua parte vixit, sive qua est mortuus & sepultus in Inferno. Quæ quidem mortis & sepulturæ postremam partem ut detestandā nemo vellet, sed tamen quia primam

Lnc. 13.

volunt omnes, volunt simul & consecretantur hanc alteram, quæ ita primæ jungitur ut nullus malè pereat qui non malè vixerit, nec ullus malè vivat qui non malè pereat, nisi à malè vivendo respiciat. Nisi poenitentiam habueritis, omnes similiter peribitis, quia similiter nempe vixistis, licet dissimili vitæ modo. Similis illa est omnium vita quæ in explendis concupiscentiis transigitur; & talis eorum omnium vitæ mors est confimilis, similiter omnes pereunt, omnes similiter in Inferno sepeliuntur. Ibi cum divitiibus miscentur pauperes si pauperes tam malè non habitas concupierunt divitias quàm eas malè divites habuerunt. Ibi à Joanne cum homicidis fornicatores, & cum idololatriis mendaces visi sunt in eodem stagno ardenti igne & sulphure, quia licet eorum fuerit diversus status, similiter tamen in suo peccarunt statu, nec proinde poena dissimilis.

Eph. 27.

Quænam autem est illa poena? Quid est quod ait, *Crucior in hac flamma*, Quod genus flammæ? quæ species cruciatus? & quantæ est eius duratio? Sunt ista modo nobis attentius expendenda, non ad tempus terendum quod datum est æternitati redimenda, non ad miserationem in nobis excitandam erga insauktam illam animam quæ se ait in flamma cruciari, quia nulla est miseratione digna, nec ulla profit illi nostra commiseratio. Nos Lector, nos Auditor spectare debet ista Consideratio, non ad solum movendum terrorem qui vanus est sine fructu, non ad fructum aliqualem qui finita meditatione finiatur, sed ad seriam ad solidam & permanentem vitæ torius emendationem. Sic de illis cogitemus poenis quasi certò futuris nisi respicemus. Ne à nobis illas disjungamus: cum alioquin quantumcumque graves represententur, nihil ista prorsus efficiat representatio, nisi certò nobis persuadeamus rem hic agi nostram, nos in haru periculo tamdiu versari poenarum, quamdiu versabimur in aliquo de tribus illis statibus quos supra vidimus habere similitudinem cum malo Divite, id est, quamdiu circa terræ divitias, circa earum delicias, & circa mundi honores pravè affecti fuerimus. Aut deponenda ista pravitas concupiscentiæ, vel aliquando clamandum, *Crucior in hac flamma*. Res ista modo hic agitur, an malum fovere concupiscentias & in illa flamma cruciari, quàm concupiscentias reprimendo cruciatum illu redimere. Concupiscentiæ flammâ cum gehennæ flammâ comparemus. Videamus an tale bonum sit concupiscere quod æternis ematur flammis; vel utrum tale sit malum,

concupiscentiam retinere, ut æternos infernalis flammæ cruciatus malimus pati quàm malum illud retinendæ concupiscentiæ subeamus. Quod futurum est tamquam præsens statuamus, quia & forte instat præsentius quam putemus, & licet distaret longius, non potest illud longius non esse admodum breve si cum futura comparatur æternitate. Interrogemus animam in illis flammis cruciatam, quid de præterito suo, quid de nostro præsentis sentiat? Quid fecisse vellet dum vixit? Quid si modo daretur vivere? Quid si nostro in statu esset, an recusaret poenam quæ subeunda nobis est in reprimenda concupiscentia? Quanto in lucro poneret temporales has quascumque pati poenas, ne suas pateretur æternas? Nonne id vei tibi hoc ipsum modo datur? Nonne poenas illas æternas aliquando meruisti? Quid est igitur quod ibi non crucieris nisi quia te divina misericordia reservavit ad hunc qualemcumque laborem qui ex te quaeritur in continendis tuis concupiscentiis? Nonne par & æquale est beneficium vel etiam majus, non ad ille cruciatus illos sempiternos, quæ ex illis diu multumque toleratis ereptum esse? Si ereptus inde esses in hanc lucem ut iterum viveres, non dubitares pati quod patiendum est, & dubitabis detentus ne illic incideres quod te tua vocabant crimina? Si de suis fratribus sollicita est damnati Divitis anima ne veniant in istum ubi cruciatur locum, te illa spectat sollicitudo animæ, tu ex illis unus es eius frater, tu illi magis similis similitudine concupiscentiæ, quam frater fratri; nec minus profecto videt damnandum hominem ex tali concupiscentia quam se certò propterea sentit damnatum. Non est illius charitas quæ nulla est in inferno, sed divina est misericordia quæ te torpentem excitat eius exemplo quod proponit, eius poenis quas representat, eius dictis quæ modo tibi exhibet, ut dum clamantem audieris, *Crucior in hac flamma*, quasi tibi clamantem audieris; *Sis mecum cruciabor nisi respiciat*. Respice ne sic mecum cruciabor.

Hac instructus fideliter, jam abyssum illam ingredi, plenam horrois, plenam confusions, plenam horrendæ societatis. Locus est stagnum igne ardens & sulphure, quod sententia post mortem pronuntiata detruditur peccatrix anima; & primum quod sentit supplicium, Dei est privatio, poena est damni, poena est omnium gravissima. Sentitur quid sit Deus, quale sit animæ bonum, visus Deus & amatus; quàm hoc solam

solum esset ejus bonum, & quo se privavit in æternum sua culpa, sua concupiscentia! *Non videt Deum in æternum*, hoc unum perpetuò cogitat, *nunquam videbo Deum*, nulla spes, nulla melioris status expectatio! Cupit & desperat simul, se visuram Deum! Horret simul quod querendū videt, blasphematur, odit, & execratur quod summè tamen amandum novit. Vitane dicenda sit, an mors quod vivunt, an neutrum, an utrumque simul, difficile est definire; nam vitalis quædam mors est, mors est bonorum omnium, vita malorum omnium. Quod timent habent; & quod habent timent: quod magis amant, magis cruciatur: quod magis querunt magis ab eis fugit; finem poenarum querunt, & dum vident nullum esse, tanto magis illum querunt & tanto magis inde cruciantur. *Fit miser mors sine morte, finis sine fine, defectus sine defectu, quia & mors vivit & si nō semper incipit, & deficiere defectus nescit.*

Gen. 1. 9.
Mat. 4. 8.

Quidquid cogitent sive præteritum, sive præsens, sive futurum, nullum horū vellent cogitare & tamen illud triplex tempus sic simul & semper cogitant ut dum in nullo conquirent, aliud semper & aliud sibi circumvolvunt, & quem secum involuunt illa tempora cruciatum, semper multiplicent: semper unum fugientes semper alium reperiunt & simul alium. Quæ poena poenarum est omnium nutrix.

In præterito quod leve & momentaneū præterit non potest cogitari præ pudore & rædio, & tantus est pudor tantumque rædium, ut non possit illud momentaneum quo dira constat æternitas, non cogitari. Vermis est conscientia, perpetuò rodens animam.

De præsentibus, tanta occurrunt quæ cogitando cruciant, ut quia tanta sunt, & nihil horū est quod cogitare vellent, & nihil horum est, quod non cogitare cogantur: quia sic affixi sunt suis omnibus poenis, ut quas singulas patientur distinctè sciant & se scire sciant: & sic ut actu ac re ipsa semper patientur, sic actu semper sciant & cogitent quid singulis patientur momentis.

Ad futurum verò dum se convertunt, videtque myriades illas myriadam immensas, innumerabiles, interminatas, implacabiles; tanto stupore detinentur ut quod mente non potest comprehendere infinitum, comprehendere satagant, & dum vident non esse totum illud futurum quod vident, magis illud videre appetant, quod dum videre appetunt nec tamen possunt, sic mirum in modum cruciantur ut quos tota patientur æternitate cruciatus simul totos quodammodo patian-

tur. Nam hæc est vis imaginativæ facultatis ut cum præteritum timor impendentis mali mentem stringit, totum illud simul malum velut præsens statuas, & dolor ejus inferat sæpe magis vehementem quàm dum actu malum est præsens. Sic peior est bello timor ipse belli: sic Christus Dominus dum in horto Gethsemani parata sibi cogitaret supplicia, tunc tantis simul animo tormentis affectus est, quàm post ex singulis seorsim toleratis sentire potuit. O æternum semper, semper futurum! ò fatale nunquam, nunquam defuturum!

Atque hæc animi, ut est animus, sua sunt certa & singularia quædam tormenta; Ut vero corpus suum resumet, aut dum interim quædam induit corporeas qualitates, accedit illa poena quæ dicitur sensus, quæ videlicet tam varia tam multiplex & tam acuta est quàm capax est anima sentiendi & patiendi tot illis diversis modis quos sunt in humano corpore diversi sensus.

In visu mirum hoc est, quod cum sint apud inferos densissimæ tenebræ, sic anima videt & non videt, ut perinde crucietur videndo ac non videndo; Videndo quidem quia quidquid horrore supplicij potest incurrere, videt apertissimè. *Vadant & venient super eum horribiles!* cumque alia sciat ibi esse quæ non videt, suspicatur & metuit ne sint etiam graviora quàm quæ videt, & proinde illa videre vellet ut se suo metu liberaret. *Erigilabunt in opprobriū ut videant semper.* Id est, licet vigiles qui venturos observant hostes sunt semper inquieti, sive aliquid videant sive non videant, ne quid non visum lateat & inopinari appareat & magis noceat: sic miseræ damnatorum anguntur animæ.

Iob 20.

Dan. 10.

In auditu, cum nulla sit anima quæ summis illis in cruciabus non edat gemitus & ejulatus quos potest vehementissimos, quis cogitare possit, quanta sit in tot diversis gemitibus audiendi acerbitas & molestia; cum præcipue sic singula distinctè à singulis audiantur ut varietas & multitudo tot gemituum non confundat voces aut obruat, unde aliud nascitur doloris incrementum ut quidquid unaquæque gemat anima, non tantum nihil reportet solatii, sed cruciatus plurimum, quia quod singula gemunt, in se alterutrum unusquisque retorquet eum tali probro & aculeo, ut suæ damnationis causam in alium quivis conjiciat. Pater accusat filium, & filius Patrem. Vir uxori maledicit, & uxor viro. *Illic gemitus & stridor dentium*, non tam frigore quam mutuis odiis quibus inter sese decertant & velut dentes cæcunt.

70

In *gustu*, sensibilem certe præ cæteris oportet huius sensus esse cruciatum, quandoquidem tacitis aliis hoc unum nostri Divitis anima gemit, deplorat, & petit sibi mitigari, *Pater Abraham*, inquit, *miserere mei*, & *mitte Lazarum ut intingat extremum digiti sui in aquam ut refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma*, quasi diceret quia cruciatum huius sentio præ cunctis acerbissimum. Qua in petitione mirum quidem est quod tam modicum aliquid petat qualis est aquæ gutta, sed magis mirum quod nec ipsam obtineat.

In *odoratu*, cum satis ex se sit acutus ad horrorem iste sensus, tum verò magis illic acuitur ex tribus causis. Prima ex situ loci qui cum sit teterimus, sulphureus, & à sole remotissimus, nihil nisi foetorem acerbissimum exhalare potest. Secunda, damnatorum est ipsa societas, quæ cum sit constata ex solis vitiosis & sceleratis animabus, habent singula suum putorem vitia, quem spiritus exuti carne sentiunt. Tertia, Dæmonum artificiosa malignitas qui quod possunt ad poenarum augmentum, non omittunt: nec dabitur est quin multa possint ad hunc sensum exacerbandum. *Fax eius non est exinanita*,

Ps. 74.

in *tactu* denique, poenarum hic sedes est, hic tormentorum compendium simul & cumulus, hic totus Infernus videtur contractus & comprehensus, nisi contra mavis dicere per universam Inferni vastitatem hic sensus ad dolorem ita est dilatatus, ut sicut ubique ignis, ubique flamma, ubique sulphur accensum, sic ubique tactus, & usquequaque crucietur! Sed quali, Deus immortalis, cruciatur! Satis esset, ignem dixisse, vel flammam. Quid enim ad tormentum acerbius? Sed quantum putas discrimen inter nostratam hunc ignem, & illum quo damnati cruciantur? Quale scilicet est inter pectus & verum ignem, Pectus est, inquit S. Augustinus, noster hic ignis quantumcumque vehementissimus, si comparetur ad illum ignem qui divino furore dicitur esse accensus, *Ignis succensus est in furore meo, & ardebit usque ad inferni novissima*. Unde & Ipse idem: *Quis*, inquit, *poterit habitare de vobis cum igne devorante, aut qui habitavit ex vobis cum ardoribus sempiternis?*

Deut. 32.
Is. 33.

Quibus tormentis omnibus & singulis addi debet quod simul omnia torquet animas, quod nulla eorum unquam sit cessatio, nullum remedium, nulla mitigatio: nihil temporis diuturnitas, nihil poenarum cum aliis societas & communicatio, nihil assuetudo, nihil eorum quid-

quam quod nostros hic dolores leniat: nullum illic temperamentum, nulla commiseratio, nullum meritum, nullum suffragium: adversa omnia, extrema omnia, pugnancia omnia, *Quid clamas super contritione tua? Insanabilis est dolor tuus, propter multitudinem iniquitatum tuarum, & propter dura peccata tua, hæc feci tibi!*

Ier. 304

Huc te, Lector, rursus conveni, & quantum modò consultius recordari libet, quam in illis tormentis quæ considerata sunt, recordare hinc potissimum quæ ex omnibus consideratis referas. Primum est, quotquot in hac vita magis velint sua bona sicut iste malus dives, quam mala recipere, versantur in certo periculo fortis eiusdem cum illis subeunda, id est, suæ damnationis. Secundum est quod nisi efficacius cum gratia mentem mutes, tu ex illis es qui bona malunt recipere quam mala.

Unde Tertium sequitur, hic alterutrum tibi deliberandum, an sit satius mentem mutare, vel in illam tormentorum æternitatem ultro incumbere, Satisne grande malum tibi videtur illa malorum æternitas ut eius evitando periculo satius iudicetur mutare mentem, vel adire periculum potius quam semel suscepta mens de bonis huius vitæ conquirendis immutetur?

Nec dicas si quid pecces te confessurum, quia nisi hoc sit mutare mentem, nihil dices. Neque id etiam objicias te sat multa mala recipere: nam nisi libenter & ex virtute recipias, nihil agis. Sicut enim esse divitem & bona recipere nihil noceret si bene bonis uteris, sic planè mala recipere nihil prodest si malè malis utaris, hoc est si repugnanter, invitè, ac non nisi murmurando. Neque aliud quidquam ex illis tuis malis referes quam quod miserior eris ipso non solum misero Prodigio, sicut ante consideratū est, sed ipso etiam damnato Divite, quia hic saltè bona recepit in vita, & ex bonis ad mala transiit tu verò ex malis ad mala gressum facies, sicut ait Propheta: *De malo ad malum egressi sunt*. Nonne hoc est omnium esse miserimum, cum præsertim ex illis paucis malis felicissimus esse posses?

Ier. 17.

Ier. 9.

Vide supra in hac parte, Fer. 2. Hebd. 22, ubi hæc demonstratur Veritas:

Qui sibi non cavent in prosperis, sunt illi stulti de quibus Sapiens, *prosperritas stultorum perdet illos*.

Videri possunt & multa passim his multum affinia,

SABBA.